

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Triplex Statvs; Ecclesiasticvs, Religiosus, & Sæcularis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 11. Circa Rei obligationes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80707](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80707)

ad id tenetur; aliquo enim modo officium iudicis in officio participat. Ita Molina *tom. 5. de inst. rr. 4. d. 40. n. 2. & 3. Lugo 10. 2. de inst. d. 59. num. 30.*

³¹³ *Longe v-
riorem hac
sententiam
esse iudico.*
Existimo verus non esse, teste teneri non solum ex charitate, sed ex iustitia declarare, sed Pe- tro locutum, non de Iohanne. Nam si probabilis est, si si coram aliis dū refero factum Francisci iniquum, audientes intellexere de Antonio, me ex iustitia debere declarare, de Antonio minimè loquutum; hac sententia multo magis videtur procedere in teste, qui magis videtur teneri ex officio, non solum curare, ne ex sua actione damnum sequatur, sed etiam procurare, quod omnino intelligatur veritas illa, quam in iudicium affert.

CAPVT XI.

Circa Rei obligationes.

DVBIVM LXXIII.

*Vt reus obligetur ad respondendum,
debetne prius certificari de pro-
batione contra ipsum, ostensis
ei meritis in processu, vel
alio modo?*

³¹⁴
*Non debet
prius certi-
ficari.*

Non debet quia in dubio semper parendum est superiori, ubi manifestè peccatum non apparet: Ergo testis, dum dubitat, an iudex legitime, vel iuridice interroget, tenetur obedire, ac respondere iuxta ea, de quibus interrogatur. Sic Paul. Syluest. Antonin. apud Sanch. *l. 6. cons. c. 3. dub. 31. & alij multi, quos refert Diana. p. 3. tr. 5. resolut. 91. & 106.*

³¹⁵
*Prius certi-
ficari debet*
Prius certificari debet, quia dum bona fide possidet honorem, vel bona non tenetur se illis spoliare, donec constet de iure, quo bona illa dimittere compellitur. Ita Caiet. *2. 2. q. 69. a. 1. & 2. Sotus de sigil. n. 6. q. 7. concl. 3. & lib. quint. de inst. q. 6. articulo secund. post. 5. conclus. Nauar. sum. c. 25. n. 43. & alij communiter.*

³¹⁶
*Hanc sen-
tentiam
probabiliorē
plane de-
fendo.*
Hanc sententiam probabiliorē planè defendo. Cui minimè obstat contrariæ fundamentum. Nam vel sermo est de dubio quo dubitatur, an res præcepta sit licita: vel de dubio, an superior habeat potestatem præcipiendi. Si sermo sit de priori dubio, illo mamente, non potest subditus obedire in præfenti autem casu dubium est de iudicis potestate, & ideo in hoc casu specialiter quidquid sit de aliis non tenetur testis obedire, quia iudex non habet à Rege potestatem interrogandi via inquisitionis subditos pro libito: sed interrogandi in certis casibus, tunc scilicet quando est publicum delictum, vel probabile, saltè si procedat per accusationē. Debet ergo prius

iudex manifestare subdito potestatem quam habet, in hoc casu interrogandi: alioquin subditos suam possidet libertatem: iudex autem non possidet interrogandi potestatem, nisi cum talibus circumstantiis: imò Respublica non censetur dedisse ei potestatem interrogandi, nisi ostensa prius probatione sufficienti ad legitimè interrogandum, ob magna inconuenientia, quæ sequeretur, si posset iudex, prævia probatione non ostensa, interrogare, iam ergo subditus non dubitat in rigore in hoc casu, sed potius prudenter iudicem non posse hic & nunc interrogare, donec fundamentum quod ad rogandum habet, ostendat.

DVBIVM LXXIV.

*Quodlibet mendacium in iudicio à reo
prolatum estne peccatum?*

Graue peccatum est, quia mendacium quantumvis leue potest iudicij tenore graue peccatum pervertere. Sic Caiet. *2. 2. q. 69. articulo 3. ad 3.*

Non est graue peccatum, si iuramentum desit, sed ex leuitate materiae potest esse veniale, quia non omnia mendacia graue peccatum ordinem iudiciale, ita Sotus, Medina, catum. Nauar. & Conarrubias, & alij quos refert, ac sequitur Sanch. *l. 6. consil. c. 3. dub. 33.*

Nimium rigide Caietanus à mendacio iuramento di materia leuitate excludit. Cum plurimè mendacia valeant excogitari quæ ad leuitatis variationem nihil referant. ³¹⁹ *Hoc tenet*

DVBIVM LXXV.

*Potesne deferri reo saltem iuramentum
calumniae, non ostensa ei contra ipsum
probatione?*

Iuramentum calumniae hoc continet: Primo, quod putat, se bonam causam tueri. Quod sit Secundo, se interrogatum à iudice veritatem dicendum. Tercio, non adhibitorum calumniae scienter falsas probationes. Quarto, non promittitur liem fraudulenter. Quinto, se nihil contra legis prohibitionem promississe, vel promissurum alicui, causa litis. Quæstio itaque an huiusmodi iuramentum deferri possit reo, non ostensa ei contra ipsam probationem? Minimè potest, quia reus tunc non potest obligari, ut inret de veritate in omnibus particulariter dicendam. Ergo nec in communi, vel in genere cogi debet ad id promittendum probatione contra eam non ostensa. Sic Lessius *libro secundo capite 31. dub. 3. numer. 8.*

Potest omnino hoc iuramentum deferri, quia per id solum promittit dicere veritatem, quando postea legitime ac iuridice interrogetur: At si postea legitime non interrogetur, ad nihil tenetur. Ita Nauar. ³²⁰ *ad*

Sec̃ II de Iudicio forensi Dubia. 281

ad Cap. Inter verba, non. 739. & 746.
Sotus de sigil. vemb. 2. q. 7. concl. 3. Sanchez
l. 6. consil. c. 3. dub. 34. & alij viri docti.

323
Verius hoc
mibi.

Veriorem hanc sententiam esse non dubito. Nam dum iurat reus, putare se bonam causam iuri, iurat verum; quia dum non constat illi de probatione contra ipsum, bonam causam, saltem formaliter, defendit. Est ergo magna differentia inter hoc iuramentum, & illud, quod postea exigitur: non solum eo quod vnum sit generale, aliud particulare; sed multo magis quia per vnum solummodo se obligat de futuro ad respondendum, quando tenebitur respondere: per aliud autem volunt eum obligare ad respondendum nunc, quando non teneatur.

Cum his opinor. Nemo enim tenetur etiam insus testificari contra alium, quando ex testificatioe timet, sibi damnum grave imminere posse: Ergo a fortiori non tenebitur contra se testimonium ferre, cum ad id graui damno ex sua testificatione imminenti. Mirabile enim esset, quod duobus videntibus delictum, vnus illud testetur, alius excusetur si ex suo testimonio timeat sibi grave damnum: si tamen ille secundus non esset testis sed reus, excusari non possit, quamvis certissime sciat sibi mortem ex suo testimonio imminere. Contincor igitur asserere hanc sententiam esse non solum probabilem, sed & probabiliorem.

326
Cum his
opinor.

DVBIVM LXXVI.

Quoties probatio semiplena praecedit,
vel iudice reum interrogatur:
teneaturne ipse rogatus contra
se veritatem
fateri?

324
Super reus
teneatur ve-
ritatem fa-
teri.

Semper reus tenetur si interrogetur legitime, veritatem fateri, etiam si propterea morte esset peccandus, quia iudex habet potestatem exigendi a reo iuramentum, & eum legitime interrogat: Ergo reus tenetur ei respondere. Alioquin daretur bellum iustum ex utraque parte, si iudice iuste ac legitime interrogante, reus iuste posset non respondere. Sic D. Thom. 2. 2. q. 69. a. 1. Caiet. Henri. Palud. Gabr. Sotus, Navar. Conar. & alij quos refert ac sequitur Lef. l. 2. c. 3. n. 12. Tolet. l. 5. c. 58. Malder. 2. 2. tr. 6. c. 3. dub. 1. & alij innumeri, quos affert, & sequitur Sach. l. 6. consil. c. 3. dub. 29.

325
Non tene-
tur semper.

Non semper reus tenetur fateri veritatem, etiam si legitime interrogetur. Quia lex humana debet esse de re humano modo possibili, & humane infirmitati accommodata: alioqui erit inuolens, cum solum ad conscientias illaqueas delinquit. Est autem humano modo possibile, quod delinquens alioquin non dandus, velit contra se dicere testimonium, ut ad mortem damnetur: Ergo iudex non potest ei huiusmodi praeceptum imponere. Porro si leges humane non obligant testes deponere contra personas sibi valde conuictas: quanto minus obligabunt, quod aliquis contra se ipsum in causa amittendae proprietate deponat. Ita Navar. l. 2. de res. c. 4. n. 137. citans Panormit. Syluest. Angel. Armil. & alios. Mann. sum. tr. de ordin. iudiciali c. 10. n. 1. Sa. v. Reus. Lef. eam dicit ubi supra esse probabilem. Et Vega l. 5. casu 422. Sotus. consilios anno 1596. Salas, Henricus. eius probabilitatem firmarunt. Subscripserunt Villalob. sum. 10. 2. tr. 16. diff. 1. n. 10. Filliuc. tr. 4. n. 266. Fagund. praec. 8. Decal. c. 3. n. 11. Alcozer. sum. c. 16. §. & reo. Reginald. l. 24. cap. 3. sect. 3. non. 3. Et alij plures. Prae omnibus autem huius sententiae probabilitatem maiorem docti summe de more defendit eminentiss. Cardin. de Lugo 10. 2. de iust. d. 39. n. 15. Euseb. & Mend. Theol. Moral. To. VII.

DVBIVM LXXVII.

In iis casibus, in quibus reus teneatur veritatem fateri, qui semel illam rogatus negauit, teneaturne postea etiam non interrogatus, eam confiteri, retractando quod dixerat, si sit adhuc sub iudicis potestate?

Suppono a iudice posse obligari eum ad respondendum. Primum in causis ubi non est periculum capitale. Secundum, in omnibus etiam, quando delictum est plene probatum, vel reus scit probandum, & poenam non fugiendam. Tercio, in aliis casibus non quidem obligando ad culpam, sed ad torturam, ut scilicet si reus non vult tormenta gratia experiri, suum crimen fateatur. Quaesierim igitur in iis casibus, in quibus reus tenetur confiteri veritatem, vel vniuersaliter in omnibus (si sequere primam Dubij proximi probabilem sententiam) an qui semel illam negauit, teneatur postea etiam non rogatus eam fateri?

327
Nonnulla
suppono.

Non tenetur, quando iam est extra iudicis potestatem: ut si iam absolutus, vel punitus fuit, vel e carcere per fugam est liberatus, quia tunc nihil aliud esset, quam se prodere, si rediret ad confitendam, quod negauerat. Quando vero adhuc est in iudicis potestate, nec sententia prolata tenetur ad confitendum, quia adhuc censetur durare iudicis praeceptum obligans ad respondendum. Sic Sotus & Navar. Salcedo, Angl. Sayr. Bañes, Saloni. quos refert Sanchez tom. 1. Decal. l. 2. cap. 7. Supponens ut certum non teneri, quando iam non est sub iudicis potestate.

328
Tenetur
fateri non
interroga-
tus, si sit sub
iudicis po-
testate.

Etiamsi sit adhuc sub potestate iudicis non tenetur fateri, nisi rursus interrogetur, quia solum tenebatur respondere ex obedientia, obligatio autem obedientiae solummodo durat, quando iudex vrget, & exigit responsum: Ergo occasione illa transacta, iam non vrget praeceptum. Aliunde vero nulla est restituendi obligatio, cum non deliquerit contra iustitiam, sed contra obedientiam: Ergo nullo ex capite obligatio retractandi primum dictum exoritur. Ita Sanchez ubi supra alios referens.

329
Non inter-
rogatus non
teneatur.

330
Placet
sententia
haec.

Placet admodum mihi sententia haec, quam à simili roboro. Nam etiam extra iudicium, quando aliquis me interrogat de re aliqua sub iuramento, ego teneor ex veritate, & Religione non dicere falsum. Si tamen mentiar, non teneor postea mendacium retractare, nec aliquis ad id me obligabit. Quia nimirum obligatio erat solum pro tunc quando responsum expectabatur. Ergo similiter in casu nostro obligatio respondendi, & dicendi verum, non durat nisi pro tunc, quando iudex viget interrogando.

DVBIVM LXXVIII.

Non obstante delicti negatione, reum conuictus est, & damnatus, ultimum ducitur in supplicium: in mortis articulo obligandusne est à Confessario, crimen suum quod negauerat, faceri?

331
Obligandus
est.

Obligandus est, quia eius taciturnitas redundat in detrimentum iudicis, accusatoris, & testium, qui male audiunt apud populum, quando reus in asserenda innocentia persistat. Et quia dum sententia non est executioni mandata, adhuc reus censetur esse sub iudicis potestate, & ab eo interrogari. Sic Vega, Petr. de Ledesma, Cordoba, Medina, & alij, quos refert Sanchez l. 1. Decal. 3. c. 7. num. 10.

332
Non est
obligandus.

Non est obligandus, quia iam tunc non durat iudicis interrogatio, iam enim ille functus est officio suo, sententia prolata: imo iam esset iniquis interrogatio, cum non deferriat ad causae decisionem. Ita Nannarra, Segura, Salcedo, Manuel, Sayrus, Sâs, quos refert ac sequitur Sanchez ubi supra.

333
Longè hoc
probabilius.

Probabilior haec sententia est. Nam si contraria amplectenda esset, daretur locus iniquae aliquorum iudicum consuetudini, qui simulant, se reum damnare ad mortem, ut in illo articulo constitutus suum crimen fateatur quod si fatetur, eum de facto morti addicunt: si non fatetur reducant in carcerem. Non ergo debet Confessarius reum cogere in illo discrimine ad crimen suum cum tanto periculo fatendum. Nec obstat scandalum contra iudicem, accusatores, & testes, quia illud non est tanti momenti: semper enim praesumptio stat pro sententia iuridice prolata: & creditur reus negasse eo quod non censebat, se obligari ad fatendum: sicut re vera non tenebatur, sed potius tueri illam qualemcumque vitam, quam poterat habere. Excipio tamen haereticum negatiuum, ille enim praesumitur decedere in haeresi, quando non confitetur, quia non censetur absolutus à censura, dum relicta oblatam reconciliationem, & absolutionem. Et quia cum conuictus sit fuisse haereticum, non vult Ecclesiae publice satisfacere pro publico illo crimine; quare merito censetur in eodem errore persistere. Suar. de fide d. 23. sect. 2. n. 5. Igitur ad tollē-

dum huiusmodi scandalum cogendus est huiusmodi homo crimen confiteri, quod male negauerat: interim dum ultimo supplicio non est affectus.

DVBIVM LXXIX.

Esne peccatum contra iustitiam occultare crimina accusatoris, & testium, detegere, ut reus infirmetur illorum testimonium, quando alia via possit infirmari?

Certum est, si ad suam defensionem sufficiat reo negare crimen obiectum, & Certe aliunde impingens accusatori vel testibus crimen mendacij, vel calumniam, grauius laedit famam eorum: erit ad minus peccatum contra charitatem, cum sine necessitate graue nocuum proximo inferatur. Si tamen hoc necessarium esset ad sui defensionem in casibus, in quibus potest verum crimen negare, (vt suppono) non esset peccatum, nec etiam mendacium, quando non plenè probatum est, quia re vera qui acculat de crimine quod probare non potest, calumniator praesumitur: sibi ergo imputet acculator detrimentum illud honoris, quod inbit, ipse enim causa est, cum sine sufficienti fundamento accusauerit. Lef. l. 2. c. 3. 1. dub. 2. Mald. 2. 2. r. 6. c. 3. dub. 3. & alij committer. Potest tamen reus occultare crimina testium detegere ad innuendum eorum testimonium, si necessaria sit ad eum finem ea manifestatio, quia tunc terminos iustae defensionis non excedit. Quando vero necessaria non esset (alia quippe via posset testium probatio infirmari) peccatum esset saltem contra charitatem; quia sine necessitate grauius proximo infamaretur. Sanchez cum alijs l. 6. consil. cap. quinquies. dub. 20. Quaesierim autem, an sit etiam contra iustitiam?

Contra iustitiam non est, quia testis eo ipso quod testatur, videtur suo iuri cedere, & reo permittere, ut se modo commo-

diori tueatur. Sic Lessius lib. secund. cap. 3. 1. dubio prim. Fagundez praef. 8. Decalog. capite 3. 1. num. 3.

Est contra iustitiam, quia terminos iustae defensionis excolet, cum posset alia via quae in testimonio infamiam non cederet, eorum probationem infirmare. Ita Molina 10. 5. d. 43. n. 3.

Hoc verius esse existimo. Nam si aliquis me velit occidere, ego facile possem minis fugare, delinquere certe contra iustitiam, si eum interimerem, vt Lessius libro secund. do capite 9. numero 43. fateatur, alserens obligationem restituendi resultare: Ergo etiam in casu nostro.

DVBIVM

Sect. II. de Iudicio Forensi Dubia. 283

DVBIVM LXXX

Si testis ordinem iuris seruauit, & debito modo contrarium testatus est veritatem, poterit reus adhuc ad tollendam ei fidem eius crimina detegere?

338
Non poterit.

Minimè poterit. Quia tunc testis iure innuadit reum: Ergo iniuste se reus defendit cum repercussione testis, tan- toque illius damno. Sic Sanch. videtur sup- ponere lib. 6. consil. capit. quint. dub. 20. & alij.

339
Poterit quidem.

Poterit quidem. Quia in eo casu accusa- tio in rei veritate est iniusta, cum non pro- betur per testes omni exceptione maiores, & qui per nullum crimen oppositum valeant repelli: Ergo reus se iuste defendit, ostendens iniustitiam, & defectum in accusatione la- tentem, quæ licet esset iusta ex præsumptio- ne, dum testes præsumebantur boni, post- quam tamen defectuosi apparent, idem de- fectus in accusatione arguitur. Ita Malder. 2. 2. tractat. 6. capit. tertio dub. 3. citans Bañes.

340
Hoc mihi verius.

Probabiliorem hanc sententiam esse cre- diderim. Sibi enim imputare debent testes infamiam ex rei repercussione, cum possent eam impedire non testificando cum tanto infamie periculo. Idem autem erit, etiamsi testis coactus à Iudice facit testificatus. Quia debuisset adhuc non testificari cum tanto pe- riculo, quare sue culpæ, vel ignorantie im- putet infamiam, quæ consequitur.

DVBIVM LXXXI.

Quando crimen, quod opponitur testi, non sufficit ad reum defendendum, quia aliquando delictum est sufficien- ter probatum. adhuc reus poteritne crimen testi detegere, & eius infir- mæ testimonium?

341
Poteft quidem.

Poteft quidem. Quia licet obiectio cri- minis non sit utilis ad omnimodam de- fensionem, deseruit tamen, vt reus minorem contrahat infamiam, labefactan- do saltem testis vnus testimonium. Sic aliqui Doctores non immeriti.

342
Non poterit.

Minime poterit. Quia illa minor infamia, quam vitat ex informatione vnus testis, non videtur digna tanta percussione, & defen- sione tam acerba, sic etiam si iniustus à decan certo scias, non posse te non occidi, præter- tim si defensio non sit tuo honori necessaria, non video quomodo non sit contra cha- ritatem vnum ex illis sine vlla spe euadendi hoc modo ex periculo, interinere. A fortiori

ergo in casu nostro erit contra charitatem, præsertim quando testes iuris ordine seruato, & non iniuste aggrediuntur. Ita Card. Ingo 10. 2. de iust. d. 40. num. 24. Lef. l. 2. c. 1. dub. 25. num. 132.

Existimo regulariter esse saltem pecca- tum contra charitatem. Imò quando testes iuris ordine seruato aggrediuntur, crediderim esse contra iustitiam. Quia tunc accusatio est omnino iusta, cum possit probari (vt suppono) sufficienter, etiam vnus testis reiecto testi- monio. Cum ergo iniuste aggrediuntur, non vi- detur esse iusta defensio cum tanto ipsorum detrimento.

343
Auctoris placitum.

DVBIVM LXXXII.

Per se, & præscindendo à malitia men- daci, & periurij, estne contra ius- titiam imponi à reo crimen falsum testi, qui falso, vel contra iuris or- dinem aduersus eum testificatus est, vt se possit ab eius calumnia de- fendere?

Certum est, id non licere, quia saltem erit mendacium, quod nunquam est licitum. Item regulariter erit peccatum mor- tale. Quia vel deseruit ad defensionem, vel non. Si non deseruit, erit infamatio iniusta proximi sine necessitate, vel utilitate. Si de- seruit, hoc erit probando illam calumniam per testes, qui cum debeant iurare, periurij piaculum perpetrabunt, & consequenter eos ad hoc hortari peccatum mortale erit. Quæstio igitur est, num per se, & præ- scindendo à malitia mendaci, & periurij sit contra iustitiam imponere crimen falsum, vt se reus defendat à testimonio illius, qui reum iniuste aggreditur?

344
Certa sup- pono.

Contra iustitiam est. Quia illud est men- dacium perniciosum, & omnino impropor- tionatum ad defendendam propriam vitam, vel famam, nam cum sit intrinsece malum, haud potest ad defensionem iustam ordinari. Sic Sotus l. 5. de iust. quest. 9. a. ultim. Molina tom. 5. d. 24. numero secund. Malder. 2. 2. c. 3. dub. 3.

345
Contra ius- titiam est.

Non est contra iustitiam. Quia in præ- dicto casu, quando testis contra iuris ordinem testatur, etiam si verum testetur, reus potest negare, & dicere, quod testis mentitur. Quia hoc perinde est, ac si falsum crimen obiciat, est enim dicere, illum esse falsum testem: Er- go nec etiam peccabit contra iustitiam im- ponendo ei quodlibet aliud falsum crimen, quod sit ad ipsius defensionem necessarium. Ita Ioan. de la Cruz Direct. prac. 8. articul. 4. dub. 17. conclus. prim. citato Orellana. Ledesma sum. tom. prim. tract. 8. c. 35. concl. 2. 1. Lugo tom. 2. de iust. d. 40. numer. 26. & alij.

346
Non est contra ius- titiam.

Certa sententia hæc speculative loquen- do satis probabilis mihi obicitur. Nam li- cet mendacium sit intrinsece malum, non

347
Sententia Auctoris.

Aa 4 tamen

tamen peccat contra iustitiam, qui dolo ac mendaciis rem suam ab iniusto possessore recipiat. Certè qui dolo, & mendaciis suum iniustum iustorem deciperet, ut caderet in foveam, vel in fluvium, ut sic se ab illo liberaret, contra iustitiam non delinqueret. Ergo etiam in presenti licet mendacium, & periculis sit intrinsece malum, non tamen erit contra iustitiam, propter eandem rationem.

numera prim. citans Sotum. Turrian. hic, d. 52. dub. 1. num. 9. dicens esse communem omnium sententiam.

Idem censeo. Nec obstat, quod appellans significet, se à Iudice inferiori iniuste gravari, quia dici id non potest, quando non constat de iniustitia sententiae, licet aliquo modo conqueratur de gravamine, & quod sine sufficienti fundamento fuerit condemnatus?

DV B I V M LXXXIII.

Quando reus dubitat de sententiae iniustitia, potestne licite appellare?

348
Plura re-
colo circa
supplicatio-
nem.

Suppono, aliud esse supplicare, aliud vero appellare. Supplicans, fatetur, sententiam fuisse iustam secundum rigorem legis, sed suppliciter orat, ut si fieri possit, rigor legis temperetur, aut re diligentius inspecta, sententia emolliatur. Qui autem appellat, regulariter negat sententiam esse iustam, ideoque recurrit ad superiorem, ut ab eo renocetur. Profecto licitum est reo supplicare, etiamsi sententia iusta fuit, & iudicis supremi, dummodo supplicatio ex prava intentione non fiat ad fugiendam, vel differendam executionem sententiae iustae, sed ex causa rationabili, ex qua iuxta prudentis Doctoris arbitrium rationabiliter, & licite temperari, aut renocari valeat. Index enim, praesertim supremus potest aliquando ex rationabili causa legis rigorem temperare; Ergo reus licite potest per supplicationem illud temperamentum petere. Quando reus rationabiliter existimat, se iniuste à Iudice gravari, rectè potest ad alium supremum appellare Iudicem. Cap. Omnis oppressus. Cap. Appellantes, 2. quest. 6. Fundatur autem ex iure naturali defendendi se ab iniusto gravamine. Appellatio enim est tutela, ac defensio licita contra iniustam sententiam. Quando reus est omnino certus de sententiae iniustitia non potest appellare ea spe ductus, quod favore, aut alia via illicita renocetur, vel impediatur. Per hoc enim violatur obedientia, impeditur iniustiae executio, Iudici irrogatur iniuria, & maior adversario, cuius iniustitia impeditur, Respublica turbatur. Lege Sancium lib. 6. conf. c. 4. dub. 2. per totum. Iam vero quaesierim, an quando reus dubitat solum de iniustitia sententiae, licite appellare possit?

349
Non potest
appellare.

Non potest appellare. Quia in dubio praesumendum est pro sententia Iudicis, & superioris: Ergo debetur ei obedientia, sic nonnulli.

350
Appellare
potest.

Appellare licite potest. Quia per supplicationem non negatur obedientia, cum adhuc totum penes superioris Iudicis arbitrium relinquatur: sed solius, stante dubio, exquiratur, & imploratur Iudicis superioris favor, ut videat, an sententia prima iusta, vel iniusta fuerit. Ita Sanchez citatus dub. secund.

DV B I V M LXXXIV.

Licetne reo appellare, quando constat Iudicem secundum minus, vel aequè probabilem Doctorum sententiam iudicasse, ut experiat, an Index superior fortasse contrariam sententiam amplectatur?

Non licet, etiam quando Index inferior secutus est sententiam minus probabilem, sed tamen probabilem. Quia si aequè probabilem, nulli intulit iniuriam, & à sententia iusta applicare non licet. Sic Petrus, est sententia. de Ledes. summ. tomo secundo tractat. 8. cap. 24. conclus. 3. diffi. secunda. citans Orellanam. Non licet, quando Index amplexus fuit sententiam aequè probabilem. Quia tunc iuste indicavit. Sic Villalob. summ. tomo secundo tractat. 16. diffi. octava numero quart.

Licet equidem. Quia iuxta Doctorum communem sententiam, Index regulariter non potest iuxta opinionem minus probabilem relicta probabiliore indicare, quare si sequutus fuit Index minus probabilem opinionem, merito reus conqueri potest, quod iniuste eum condemnaverit. Si vero Index sententiam aequè probabilem fuit amplexus, potuit planè iuste pro contraria causa proferte sententiam; unde licet ei procurare aliud adire tribunal, ubi Index contrariam sententiam aequè probabilem forte sequatur. Sic fere omnes Doctores.

Longe hoc probabilis est. Quia contrarium militat contra praxim, quam omnes consultant, approbant, & laudant, ut inquit Cardinal. Lugo tom. 2. de iustit. d. 40. numero 45.

DV B I V M LXXXV.

Licitumne est eos in causis civilibus appellare, quando Index secundum magis probabilem opinionem sententiam tulit?

Licitum non est. Quia quando Index probabiliorem sententiam est secutus non est plene citum.

Seet. II. de Iudicio Forensi Dubia. 285

plenè suo munere functus est: & parti contra quam lata fuit sententia, iam de alterius partis vberiori seu clariori iustitia constat. Ego minime licitum est ei appellare, nisi contineus non esset, quod Index probabiliorem sententiam fuerit amplexus. Sic Sotus, Corduba, Nanarrus, & alij, quos refert, & sequitur Sanchez l. 6. consil. c. 4. dub. 2. num. 2. addens, tenet reman ad restitutionem totius damni. At in intelligi in civilibus, non in criminalibus, in quibus reus non facile est dammandus peccati lethalis, cum possit aliquando sperare aliquam pœne remissionem maximè si sui Advocati arbitrium accedat.

355
Licitum
est.

Licitum est tam in civilibus, quam in criminalibus appellare à sententia prolata iuxta probabiliorem opinionem, si contraria etiam probabilis existit. Quia licet Index debeat communiter iudicare iuxta probabiliorem opinionem: hoc tamen in litigante locum non habet, qui ex officio non tenetur probabiliorem amplecti opinionem, sed potest causam probabilem defendere contra probabiliorem, ut de Advocato. Cap. sequenti defendam. Ita Turrian. hic, d. 51. dub. 1. Sylu. Salon. & Ioan de la Cruz, quos affert, ac sequitur Diana p. 3. tract. 5. resolut. 104. licet aliqui ex his solam id admittant in causa sanguinis, Cardinalis autem Lugo in omnibus causis id admittit tom. 2. de iust. d. 40. numero 45.

356
Hanc sen-
tentiam
amplector.

Hanc sententiam valde quidem probabilem amplector. Non enim video, cur reus possit ab initio se tueri habens probabilem causam, & sciens causam aduersarij esse probabiliorem, & post primam sententiam non possit, appellatione interposita, causam prosequi, & tentare, num Index superior veritatem fortasse putet sententiam quæ ipsi fauet, cum id nihil aliud sit, quam eandem causam vique ad finem prosequi.

DVBIVM LXXXVI.

Reus condemnatus ad pœnam pecuniariam soluendam, & appellans ex falsa causa, si admissa appellatione postea absoluitur: debetne in conscientia pœnam illam pecuniariam soluere?

357
Soluere de-
bet.

Debet quidem soluere pœnam. Quia cum iniusta fuerit appellatio, secunda sententia absolvens illum quasi irrita debet indicari: unde persistit prima illum ad pœnam illam soluendam obligans. Ergo in conscientia eam soluere tenetur. Sic Beja casu 65. à Sancio citatus lib. 2. consil. cap. vnic. dub. 37.

358
Pœnam sol-
uere non
debet.

Pœnam soluere non debet. Quia à Indice superiori absolute fuit absolutus, qui quidem non attendit ad iustitiam appellationis, sed ad ipsius causæ conditionem, ex qua sibi visus est debere reum absolueret. Ita Sanchez citatus Palacios fadet, libro quart. de contrah. cap. 5.

ego autem existimo, debere reum à cau- 359
sa iniusta desistere, tenerique parti contra-
ria satisfacere pro expensis omnibus, quas
occasione litis iniusta facit: non autem re-
neri ad pœnam, postquam à Indice superio-
ri est absolutus.

DVBIVM LXXXVII.

Quando sententia est iusta secundum allegata, & probata, licet in veritate reus sit innocens: potestne licite resistere?

Certum est, reum ad mortem damnatum 360
in iustis non posse se defendere. Quia Index
habet ius ad exequendam sententiam. Ergo pono de rei
non potest reus eam prohibere: alioqui da-
retur bellum ex utraque parte iustum, om-
ni ignorantia excluda. Quando vero senten-
tia fuit iniusta distinguendum est: nam vel
fuit iniusta secundum allegata, & probata, licet
in veritate reus sit innocens: vel fuit contra
allegata, & probata, & omni modo iniusta. In
hoc secundo casu licitum est reo resistere, se-
cluso gratis scandalo. Quia sententia iniusta
nullam inducit obligationem: Ergo sicut se-
clusa illa sententia iure naturali poterat se de-
fendere: poterit etiam illa stante: nam in
illius sententiæ executione Index se habet si-
cut persona priuata, ergo licebit ei resistere.
Din. Thom. 2. 2. quest. 69. artic. 4. Syl-
uest. v. Accusatio, §. 10. Sotus l. 5. de iust.
quest. 6. artic. 4. Couarr. lib. 1. variar.
cap. 2. num. 12. Sanchez l. 6. consil. cap. 4.
num. 17. Quando autem sententia est in-
iusta secundum allegata, & probata, sed in ve-
ritate reus est innocens, quaeritur, an possit
resistere.

Resistere non potest. Quia tunc Index li- 361
cite, imo ex debito reum insequitur, durum
autem esset Indicem obligare, ut illum in-
sequatur, à quo licite potest occidi, iuste se
defendendo. Sic Sotus ubi supra Lessius li-
bro secund. cap. 31. dub. 4. numer. 29. Valq. 1.
2. d. 174. c. 1. Sanchez loco citato. Couarr. sup. n.
13. & alij.

Potest resistere, & se defendere. Quia Index 362
solum innadit tunc licite ex præsumptione: Resistere
Ergo qui conscius est veritatis potest ei re-
sistere: sicut quando Index errat in persona
malefactoris, & vult occidere Antonium lo-
co Petri: potest Antonius se defendere. Ita
Victoria, & alij Iuristæ, quos memorat Co-
narru. citatus Bannes 2. 2. q. 69. articulo 4. &
alij Theologi doctissimi de hoc dubio con-
sulti, quos presso nomine indicat Cardinal.
Lugo tomo secund. de iustit. d. 40. nume-
ro 39. qui quidem hanc sententiam ample-
ctitur.

Crediderim his hærens Doctoribus, posse 363
reum in casu præfato, non solum fingere, se
que in loco tuto collocare, sed etiam inde
armis, & malis Indicem, & alios ministros
tertere, ne accedant: impellere etiam mini-
stros, quo è manibus, eorum elabatur. Hæc
enim

enim omnia sunt sine eorum nocimento, Præterea loquendo de defensione, & resistentia cum eorum damno, videtur mihi probabilis secunda sententia, duplici limitatione adhibita. Prima, quod fiat resistentia sine gravi scandalo, quod quidem in hac materia facilius posset dari, quam in aliis. Secunda, quod reus, quantumvis innocens non resistat eo modo, quando primo comprehenditur à Iudice, & eius ministris. Nam licet Iudex non possit innocentem punire, potest tamen eum comprehendere intervenientibus indicibus, & sicut culpa se habet ad poenam, ita indicia culpæ ad comprehensionem: Ergo comprehensioni resistens, resisteret Iudici procedenti iuste materialiter, & formaliter, ideoque reus iniuste resisteret.

DVBIVM LXXXVIII.

Reus timens mortem, vel mutilationem, vel alius pœnæ similis executionem, potestne è carcere fugere?

³⁶³ *Non potest fugere.* Non potest, si iniuste detinetur. Quia contra obedientiam debitam Iudici ageret. Sic Maior in 4. dist. 15. q. 2. 1. Præcipue vero post sententiam prolatam. Sic alij Theologi. Potest è carcere fugere siue ante siue post sententiam. Quia ex natura ius unusquisque habet ad procurandam suam vitam, & conservationem. Ita nonnulli: quos pressio nomine memorat, & sequitur Cardinal. Lugo *tomo secund. de iust. d. 40. numer. 42. & alij communiter.*

³⁶⁵ *Idem affirmo.* Putarim minime, esse iuxta humanam conditionem præceptum Iudicis obligans ad non fugiendum, cum reus possit, sed ad expectandam mortem, vel membrorum mutilationem. Licet enim in aliquo casu extraordinario cuius teneatur propriam vitam pro salute communis Reipublicæ exponere: non tamen regulariter, & in quolibet casu. Idem defendo, quando aliam poenam similem subire deberet, v. g. ad trirèmes, vel ad verbera damnationem. Quia hæc sunt graves admodum pœnæ pro quibus vitandis, aliquis mortem ultro subiret.

DVBIVM LXXXIX.

Reus, qui est in trirémibus, potestne oblatâ occasione inde fugam accipere?

³⁶⁶ *Non potest fugere.* Minimè potest. Quia semel tolerata infamia illius pœnæ, quæ poterat excusare è carcere fugam: persistens in ea pœna non est ita gravis, ut valeat fugam rei contra præceptum iudicis honestare. Sic Vasquez 1. 2. d. 174. *numero septim.* Plures citat Sanchez libro sexto *De cal. cap. Summo 16.*

Potest omnino. Quia esset intolerabile iudicis præceptum, si reus damnaretur ad patienter ferendam illam detentionem, sicut ad resist. vel flagellationem. Ita Les. Bannes, Cordub. Ledel. & alij, quos refert, ac sequitur Sanchez *ubi supra.*

Probabiliorē hanc sententiam esse reor. Nullam enim differentiam inuenio inter vnam, & alteram fugam, vel sit è carcere postquam reus condemnatus sit ad trirèmes, vel ex trirémibus, postquam iam sit pœna executioni mandata. Qui ergo potest auferre è carcere trirémium futuram poenam, poterit licite, si detur occasio, illius præsentem infamiam, & molestiam euadere.

DVBIVM XC.

Quando reo licitum est fugere: licetne etiam ei rumpere, vel effringere carcerem, fodere parietem, & similia?

³⁶⁹ *Non licet.* Quia leges civiles statuunt pœnas gravissimas in carcerum effractione. *Non licet, res, leg. 1. ff. de effractionib.* Vbi pœna capitis imponitur, & alibi alie pœnæ imponuntur. At huiusmodi pœnæ graves admodum gravissimum indicant esse flagitium. Sic nonnulli.

Licet equidem effringere carcerem, & parietem fodere, quando licet aufugere. Quia licet plane cui licita est fuga, licet etiam impedimenta ad fugiendum removere. Neque enim in hoc reus iudici formaliter resistit. Sed fugit periculum: Ita Nauar. *summ. capit. 17. numero 101. & capit. 25. numer. 38. & alij communiter.*

Idem assero, si regulariter loquamur. Nam aliquando potest damnum, quod sequitur Reipublicæ, vel custodi ex effractione carceris adeo esse magnum, ut debeat damno privato rei, cuius fortasse non tanti intererit fuga, ut possit easi cum tanto aliorum detrimento eam procurare, præferri. Profectò leges illæ, quæ ad pœnam capitis, vel mutilationem iniustæ sunt, unde in viâ non sunt: quo ad alias pœnas mitiores, v. g. quoad flagellationem possunt admitti: hæc tamen non tam est pœna vindictam criminis, quam terror, ne iterum reus id audeat præstare. Sicut dominus servum fugitivum punit, qui tamen iuxta probabilem sententiam aliquandò fugere potest, nam illa non est proprie dicta punitio, sed modus coercendi, ne iterum aufugiat.

DVBIVM XCI.

*Reus effringens carcerem, teneturne
damnum ruina parietum, vel ruptu-
ram carceris reparare?*

372.
Nonnulla
suppono.

Suppono, si occasione effractionis huius
salij aufugerint delinquentes, non teneri
reum ad damna, quæ inde aëtoribus, vel
Reipublicæ obveniunt. Quia reus vitur iore
suo, illa autem damna per accidens, & præter
eius intentionem obveniunt. Sibi imputet cu-
stos, qui negligens suo in munere extitit. Les-
sius lib. 2. dub. 5. num. 38. Salon 2. 2. g. 69. art.
4. Sanchez lib. 6. consil. cap. 4. dub. 9. Salas de
legib. d. 1. sect. 7. num. 91. & alij communiter.
Quæsierim autem, an saltem teneatur ad repa-
randum damnum ruina parietum, vel rup-
turam carceris à se factam?

373
Non tene-
tur.

Non tenetur. Quia si reus iure suo vius est,
& per accidens esse reputatur effractio car-
ceris, nullam videtur reus contrahere reficien-
di illam, obligationem. Sic Bañes cuius sen-
tentiam probabilem esse ait Malderns, & am-
bo citantur à Cardinali Lugo 10. 2. de iust. d.
40. n. 47.

374
Tenetur
quidem.

Tenetur quidem. Quia illud est damnum
directè intentum. Sed efficacior ratio ex alio
principio in materia restitutionis est desum-
enda. Nam si Reipublica, verb. grat. indi-
geat domo tua eamque diruere ad commune
bonum expediat, tenetur, si potest, tibi iustum
pretium solvere. Haud aliter si ego indigeo
tuo equo ad fugiendos hostes, & mortem, te-
neor tibi eius solvere pretium: nec enim qui
emere potest, censetur habere ius accipiendi
gratis rem, quæ indiget. Qui ergo qui opus
habet destruere carcerem ad fugiendam mor-
tem, videtur saltem teneri ad damni repa-
rationem, vel ad solutionem pretij. Ita Sanchez
Lessius, & communiter alij, quos memorat,
& sequitur noster (mens, inquam mille titu-
lis) Cardinalis Eminentissimus, & Sapientis-
simus.

375
Idem assero.

Idem assero. Cur enim reus gratis acci-
piet, quod emere potest. Illa autem damna
ceterorum, qui ea occasione fugiunt, non te-
netur ille reparare. Quia respectu eorum so-
lum se permittit habet: nec iple ea sibi
vsurpat. Sicut qui ad fugiendum in extrema
necessitate, accipiet equum Antonij, non te-
neretur solvere damna, quæ Antonius fortasse
ea de causa per accidens incurrisset: sed
solum pretium equi, quem in illa
necessitate potuit emere,
quidquid inde se-
queretur.

DVBIVM XCII.

*Cum reus ex iuramento præstito tenetur
fugere à carcere, vel redire si ex cu-
stodia licentia exit: sine ei relaxatio
iuramenti concedenda, quando times
mortis penam?*

Qui iuramento promittit manere in
carcere, quando carceri est iuste addi-
ctus, & pœna quæ timetur etiam est
iusta: certum est, obligare iuramentum ma-
nendi, vel redeundi ad carcerem. Quæstio
autem est, an concedenda sit illi illius iura-
menti relaxatio, quando timet capitale sup-
plicium.

Concedenda quidem est. Quia id exigat
ius, quod quisquam habet ad procurandam
vitæ conseruationem. Sic Ludovic. Lopez, &
alii, quos refert Sanchez tom. 1. Dec. l. 3. c. 11
num. 36.

Non est concedenda. Quia est iuramentum
præstitum in fauorem tertij, sine vlla iniuria,
vel turpitudine ex parte illius, qui iuramen-
tum postulat. Ita Sanch. ubi sup. cum com-
muni Doctorum.

Hanc sententiam iudico longè esse proba-
biliorem. Nam cum reus in fauorem tertij vl-
troneus iuramentum emisit, censetur suo iuri
tuendi vitam renunciaisse.

DVBIVM XCIII.

*Si iniuste quæ carceri addicitur, & pœ-
na iniusta times se efficiendum. obli-
gatne iuramentum præstitum de non
fugiendo, vel redeundo ad carce-
rem?*

Non obligat. Quia potius tenetur non re-
dimere ad carcerem: esset enim reditus
offerre se temere morti. Sic Vasq. 1. 2. d. 3.
174. cap. 5. & alij, apud Sanchez 10. 1. Dec. l. 3.
c. 11. n. 31.

Obligat profecto. Quia illud iuramentum
est de re licita. Iuramentum de re licita præ-
stitum in gratiam tertij, obligat. Ergo. Maio-
rem probo. Quia licet ille alius peccet de-
nendo, vel puniendo iniuste innocentem:
innocens tamen non peccat permittens se de-
tineri, vel puniri. Sicut enim vsurarius peccat
exigendo vsuras: tamen non peccat eas
soluens, idèoque iuramentum de solvendis
vsuris obligat, vt declaratur in Cap. Debito-
rem & de iur. & fatentur omnes cum D.
Thoma 2. 2. q. 89. artic. 3. Ita Angel. Tabien.
Syluest. Armil. Tolet. & alij, quos refert, ac
sequitur Sanchez citatus, num. 32. Suar. tom.
2. de Relig. ar. de iuramento l. 2. c. 10. Lessius l.
2. c. 4. 1. dub. 6. Salas de legib. d. 1. sect. 7. nu-
mero 95.

Non

382

Auctoritas
resolutio.

Non me latet circa nostram quaestionem varias esse sententias, quas refert Sanch. l. 6. *consil. cap. 4. dub. 16.* Alij enim negant obligare iuramentum, quando carcer est iniustus. Alij limitant praecedentem, ut locum habeat, quando iniusta mortis poena timeatur. Alij idem docent, quando timetur quodcumque iniustum in persona periculum. Alij id extendunt ad casum, quando timetur periculum iniustum in fama, vel re familiari. Alij docent, obligare si carcer erat iustus, licet poena iniusta timeatur. Alij denique addunt, cum, qui timent mortem iniustam non solum non teneri, sed nec (ut vidimus ex Valquio) posse redire ad carcerem. Ego autem probabilius iudicari, loquendo regulariter, illud iuramentum obligare, quando non relaxatur, etiam si carcer esset iniustus inflictus, & poena etiam iniusta timeatur, ob fundamentum à Doctoribus secundae sententiae (quam eligo expressum. Addidi autem, *Regulariter loquendo.* Quia aliquando non obligabitur tunc scilicet, quando iurans rediit, permanentiamve in carcere, non existimavit tantum fore periculum: cognito vero postea periculo, poterit licite fugere. Quia casus ille non videtur comprehensus in iuramento praecedenti. Mecum Suarez ubi *supra* n. 16. & Sanchius n. 34.

DV BIVM XCIV.

Qui iudicis sententia damnatur ad manendum in carcere perpetuo propter delicta, potestne licite fugere?

383

Non potest.

Minimè potest. Quia illa est iusta sententia, cui reus tenetur obedire. Quam admodum si ad exilium damnaretur, deberet in exilium abire. Sic Sotus, Valent. Sayr. Aragon. Caietan. Valq. quos refert Salas de legib. d. 15. *sect. 7. n. 88.*

384.

Potest plane.

Potest quidem, si carceri perpetuo addatur obscuritas, rigor, vel aliae incommoditates. Quia reus obligatur quidem subire carceris poenam, ut in eo vivat, non ut ex eius gravissimis incommodis moriatur: Id enim esset damnari reum ad mortem subeundam, non ad carcerem incolendam. Ita Sanchez libro 6. *consil. cap. 4. dub. 12. & 18.* Lessius in *praeceptis* cap. 31. *dub. quint. numero 39.* Salas ubi *supra*.

385

Vtior distinctio.

Cum his Doctoribus distinxerim. A carcere perpetuo gravissimo quidem ob praefatas incommoditates, licite poterit reus fugere, sicut à trirēibus etiam perpetuis. Secus vero è carcere faciliore, & mitiori, qualem assolent habere ij, quos S. Inquisitionis tribunal damnat alicubi carceris perpetui poena. Ad poenam enim eiusmodi potest ius conscientia reus obligari, ut ad poenam exilij, ac similes.

DV BIVM XCV.

Religiosus damnatus iuste ad trirēes potestne ab eis licite fugere, sicut secularis potest?

Certe licite fugere è carcere iusto, hoc tamen religiosus abnegari communiter. Quia quidquid sit de saecularibus, Religiosi tamen, qui te tua libertate privarunt, iam videntur renunciatie illi iuri, quod ad fugiendum è carcere possent habere: sicut se etiam sponte ad claustrum, quae est quasi quaedam species perpetui carceris obligarunt. Hanc tamen doctrinam ex Doctoribus citandis tempero. Primum quando Religiosus timeret poenam capitis, vel mutilationis. Adeo enim est naturale ius tuendi vitam, & membra, ut nunquam videatur esse illi sufficienter renunciatum. Secundò quando iniuste damnatus est perpetuo carceri. Tertio, quando iuste damnatus est, sed modo iniusto executioni mandata sententia, ut si custos proprio motu deneget illicitum, vestitum, vel alia ad vitam tuendam necessaria. Imo etiam si iuste damnatus esset ad perpetuum carcerem ita incommodum, ut damnati ad mortem esse videatur, paulatim plene subeundam. Caietan. Aragon. Navarr. Salom. Bannes, Ledesma. Manuel, & alij, quos refert, ac sequitur Sanchez lib. 6. *Decalog. c. 8. numero 12.* Suarez, tom. 4. de *Relig. tract. 3. l. 2. c. 10.* Quaeritur autem, an Religiosus iuste damnatus ad trirēes, possit ab eis licite fugere, sicut saecularis potest?

Non potest ab eis fugere. Quia Religiosi non habent tantam fugiendi libertatem, quantum saeculares, ob obediendi votum, quo etiam à Monasterio in trirēes translati adhuc adstringuntur. Sic Sanchez ubi *supra* num. 16.

Potest equidem. Quia eo ipso, quod Religiosus ad illam gravissimam, & infamam poenam damnatur, videtur iam saecularibus deum. Ad illam damnatis equipararique ideo eorum subire conditionem quoad hoc: id est, posse fugere, sicut reliqui omnes. Ita Bannes 2. 2. q. 69. a. 4. post 5. *conclus.* Granado de leg. 1. 3. d. 13. n. 28.

Cum his opinor. Satis enim est Religioso, si patienter ferat eiusmodi poenam, quamdiu cogitur tolerare. Fugere itaque licite potest. Modo tamen aufugiat, non ut dinagetur, sed ut superiorem adeat, aut ad Pontificem summum recurrat, veniam, vel remissionem aliam quam petiturus.

DVBIVM XCVI.

Reo, qui potest licite fugere, possuntne alij, qui iustitia Ministri non sint, instrumenta ei ad fugam exhibere?

390
Certa sup-
pono de
præsentibus
reo auxiliu
ut e carce-
refugiat.

Certa, in quo omnes conveniunt præ-
mitto primo, Ministros, & officiales ius-
titie non posse id præstare, imò nec conti-
nere, nec dissimulare in eiusmodi fuga. Quia
reo auxiliu, ex officio tenetur bono publico con-
sultare, & ad iustitiam executionem iurare; alioquin Rei-
publicæ essent proditores. Secundò, licet cæ-
teris omnibus consilium reo fugam in his
casibus, in quibus ipse reus potest licite fuge-
re. Quia licitum est vnicuique consilium id,
quod ipse, per se loquendo, potest licite face-
re. Pertinet autem ad consilium ostendere
etiam modum, quo possit reus facile evadere,
vel vincula abrumperet. Tertiò, minime alios
posse reum inuare effodiendo parietes, effrin-
gendo portas, vel alia similia agendo. Quia
si non licet effringere portas, vel effodere pa-
rietes private domus, minus licebit domus
publicæ, per quod publica potestas vim pa-
teretur. Licet ergo reo ipsi propter naturale
ius conservandi se ipsum, id liceat agere, non
tamen hoc licebit aliis, quibus id ad sui con-
servationem necessarium non est. Quarto,
posse Principem legem conlere, qua prohi-
beat, ne aliquis reum adiuvet ad fugien-
dum, quæ lex iusta esset, & utilis, nec supra
hominum vires. An vero de facto sit talis lex
in aliqua Provincia consulenda sunt iura mu-
nicipalia. His præmissis, quaeritur, an reo, qui
potest licite fugere, possint alij, qui non sint
iustitie Ministri, conferre instrumenta ad fu-
gam, puta funes, limam, malleum, scalas, &
alia similia.

391
Non possunt
reo ad fu-
giendum au-
xilium præ-
stare.

Minime possunt. Quia ad id datur pro-
hibitio. Nam sicut prohibentur cæteri, ne
possint cooperari immediatè reo effugienti
portasita prohibentur, ne cooperentur me-
diatè præbendo funes, &c. Eadem enim est
ratio. Profecto si id liceret, licitum etiam esset
mittere in carcerem seruum; cuius auxilio reus
utatur, ad effugendam poxam carceris.
Qui enim refert mittere securum, aut mitte-
re seruum, cum utrumque sit instrumen-
tum aptum ad eundem effectum? Sic Sotus
libro quarto de iustit. quæst. sexta articulo 4.
Valent. 2. 2. d. quim. quæst. 13. punto quarto
Nauarr. summ. capite 25 numero 38, Toler.
libro quinto capite sexto Gratii. libro tertio ca-
pite septim.

392
Possunt
omnino.

Possunt omnino. Quia ipse reus licite po-
test licite illis instrumentis, ad fugiendum,
ut: Ergo possunt alij illum consilio, & arte in-
struere, instrumenta que exhibere ad fugam
consequendam. Consequentiam probò. Nam
si aliquis posset solus in lacu piscari alieno,
possem ego ei retia, & alia instrumenta pi-
scandi commodare, hoc enim piscari non est.
Si maritus posset licite in foro interno adulte-
rum occidere, sicut in foro externo potest, pos-
set & Mend. Theol. Mor. Tom. VII.

set etiam alius non solum hoc illi consulere,
sed etiam commodare gladium, ad id geren-
dum, licet solus maritus posset occidere. Ratio
a priori est. Quia si solum concurrat mediata
ad aliquem actum, qui provt ab agente im-
mediato, per se loquendo, est licitus, non po-
test in ordine ad illum contrahere malitiam,
nisi aliunde specialem prohibitionem habeat,
etiam mediata concurrendi. Ita Caiet. 2. 2. qu.
69. artic. 4. Aragon ibi. Salon. ibi. controuer. 3.
Petr. de Ledef. tr. 8. de iust. commut. cap. 24. post
8. conclus. Valq. 1. 2. d. 174. c. 3. Medina, Orel-
lena, Sa, & alij, quos affert Salas d. 15. de le-
gib. n. 92. Malderus in præf. c. 3. dub. 8. Le. hic,
c. 32. dub. 6. & alij plures. Sanch. l. 6. consil. c. 4.
dub. 10.

Vnam, & alteram sententiam æque proba-
bilem esse crediderim. Secundam tamen
eligo, cui minime obstant contraria funda-
menta. Abnego enim eandem esse utriusque
prohibitionis rationem. Nam qui cooperatur
immediatè, lædit quidem ipse sine iure ad ter-
redum, qui vero mediata cooperatur, non læ-
dit ipse, sed est causa quod alius lædat, qui
quidem ius lædendi habet, in quo nulla ap-
paret malicia nisi aliunde specialiter prohi-
beatur. Ad illud autem, scilicet, quod liceret
mittere seruum, qui reu adiuvaret ad carceris
ostia perfingenda respondeo esse magnum
discrimen inter seruum, & securum, vnum
enim est instrumentum animatum, alterum
inanimatum. Seruus effodiendo carcerem de-
linqueret, quia contrectaret ipse rem alienam
inuito domino, atque ideo dominus peccaret
mittens, ac præcipiens seruo, quod servus sine
peccato præstare non potest. Securus autem
scindendo non peccat, ideo neque qui illam
mittit, cum nec sit causa peccandi, nec mite-
rens immediatè effractioni, carceris coope-
retur.

393
Ex his sen-
tentis aque
probabili-
bus secundam
eligo.

CAPVT XII.

*Circa Aduocati obliga-
tiones.*

DVBIVM XCVII.

*Qui in vna causa Aduocatus fuit, po-
testne in eadem Iudex existere,
sit, vel non sit Iudex
ordinarius?*

Non potest, etiam si index ordinarius
sit. Quia id prohibetur l. eos, C. de ap-
pell. & l. Prator ff. de iurisdic. omni.
Iudicium. Habetur enim suspensum eius iudi-
cium propter affectum ad eam partem, cuius
Aduocatum gesserat. Sic Sanch. l. 3. consil. c. uni.
dub. 26. cum communi Doctorum, addens
sententiam non fore validam.

394
Non potest.

B b Potest